

Formanden:

Hvis ingen gør indsigelse mod fremme af denne forespørgsel, betragter jeg Tingets samtykke dertil som givet. (Ophold). Det er givet.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Første behandling af beslutningsforslag nr.**B 1:**

Forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af Europaaf tale om oprettelse af en association mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Estland på den anden side af den 12. juni 1995.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen).
(Fremsat 5/10 95).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 5 og 6 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr.**B 2:**

Forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af Europaaf tale om oprettelse af en association mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Letland på den anden side af den 12. juni 1995.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen).
(Fremsat 5/10 95).

6) Første behandling af beslutningsforslag nr.**B 3:**

Forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af Europaaf tale om oprettelse af en association mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Litauen på den anden side af den 12. juni 1995.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen).
(Fremsat 5/10 95).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling**Ole Stavvad (S):**

De første tre beslutningsforslag vedrører Europaaf taler med Estland, Letland og Litauen. De er

en opfølgning på de aftaler, der allerede er indgået tilbage i begyndelsen af 1994 med Polen og Ungarn og tidligere i år med Tjekkiet, Slovakiet, Bulgarien og Rumænien.

Fra Socialdemokratiets side hilser vi med stor glæde, at det intense arbejde, som regeringen har ført, for at også de tre baltiske lande kunne komme med på vognen, kunne få deres Europaaf taler på plads, nu er lykkedes.

Jeg synes, vi skal glæde os over, at vi igen går foran, når der skal ratificeres. Vi sender klare signaler til de tre baltiske lande om, at vi i Danmark fortsat anser det for særdeles væsentligt, at den proces og det samarbejde, vi har i gang, føler vi os forpligtet af. Det vil vi fortsat arbejde for, så disse tre nye, selvstændige lande får de bedste betingelser for også at spille sammen med resten af Europa til gavn for deres befolkninger og til gavn for den udvikling, som de bestemt har behov for i alle tre lande.

Jeg synes også, at både disse tre aftaler og de fire øvrige, som jeg kommer tilbage til lidt senere, er signaler om, at den tale, som en hel del har holdt igennem årene om EU som de riges klub, der var sig selv nok, er forkert. Det ansvar, som de nuværende 15 EU-lande føler i forhold til Central- og Østeuropa, er en afgørende betingelse for, at vi kan leve op til et fortsat fredeligt Europa i en positiv sameksistens og i en positiv udvikling.

Slutmålet med de tre aftaler – Europaaf taler og associeringsaf taler – med Estland, Letland og Litauen er på samme måde som med de tidligere indgåede, at det skal ende med egentligt medlemskab. Det er bl.a. det, vi skal have skabt forudsætningerne for ved regeringskonferencen.

Vi synes i Socialdemokratiet, at det er en utrolig vigtig opgave, som vi er parat til at investere kræfter i, og som vi er parat til sammen med de øvrige europæiske lande at yde vort bidrag til lykkes.

De fire sidste beslutningsforslag vedrører partnerskabs- og samarbejdsaf taler med tidligere sovjetiske republikker. Den vigtigste, har vi vel lov at sige, er aftalen med Den Russiske Føderation, men også aftalerne med Ukraine, Republikken Belarus – som vi måske bedre kender under navnet Hviderusland – og Moldova er aftaler, der skal være med til at give dem muligheder for at komme ind i et europæisk fællesskab.

Vi hilser med tilfredshed, at vi nu har fået en situation i Rusland, der fjerner det forbehold, vi

havde med hensyn til den tjetjenske situation, som har udsat ratificeringen, og der er nu en udvikling, så vi forhåbentlig med god samvittighed kan ratificere, også for at sende et stærkt signal til de positive og demokratiske kræfter forud for parlamentsvalget i Rusland i december.

Også her synes vi, at der gives meget klare signaler og håndslag på et samarbejde i Europa, et bredt samarbejde, som ikke kun er for de rigeste lande, men som kan sikre en fredelig og en positiv udvikling for et samlet Europa.

Med disse bemærkninger vil vi gerne fra Socialdemokratiets side give vores varmeste tilslutning til alle syv beslutningsforslag.

Formanden:

Jeg skal bare for en ordens skyld sige, at det faktisk kun var de tre første, vi behandlede her, og jeg går så ud fra, at hr. Ole Stavad tager sig en lille pause under behandlingen af de næste fire.

Så er det fru Charlotte Antonsen.

Charlotte Antonsen (V):

Det gør ikke Venstres enighed med Socialdemokratiet mindre, vil jeg så starte med at sige, uden at jeg i øvrigt skal tage B 4-B 7 med i denne runde.

Beslutningsforslagene vedrørende Europaaf-taler med de baltiske lande betragter vi i Venstre som et stort fremskridt. Vi mener, det altid er en god idé at få papir på gode relationer, og især, kan man sige, for en gruppe lande som de baltiske lande, der fortsat har nogle naboer, hvor der kan være risiko for konflikt, hvor der kan være risiko for uro, hvor der kan være risiko for, at tidligere magthavere vil forsøge at blande sig i demokratiet, og hvor der vil være risiko for, at nye nationalister begynder at blande sig i demokratiet. Derfor er det for os at se meget vigtigt, at vi med denne ratifikation får papir på vores relationer til de baltiske lande.

De vesteuropæiske demokratier i Europa, i EU, har et stort ansvar, især moralsk, for at gøre alt, hvad de kan, for at medvirke til en politisk og økonomisk stabilitet i de nye demokratier øst for os.

Vi mener ikke, at de aftaler, vi i dag ratificerer, er tilstrækkelige, og derfor er det helt afgørende for os, at der i aftalerne står, at disse aftaler er med henblik på medlemskab af EU.

Vi er tilfredse med det skridt, der tages i dag, og vi ser det som en videreførelse af den forrige regerings Baltikumpolitik, hvor Danmark som

bekendt spillede en særlig rolle, idet vi var det første EU-land, der den 26. august 1991 anerkendte de baltiske lande og sendte ambassadører.

Denne progressive danske Baltikumpolitik skal fortsat for os at se være kendetegnende for den danske Østpolitik, og indtil videre har vi faktisk følt, at regeringen har videreført den politik, og det er vi glade for.

På den kommende regeringskonference vil udvidelsen være et centralt spørgsmål, og vores holdning til de baltiske lande er, at de hellere skal være medlem i dag end i morgen.

I EU taler man om to modeller: Enten en optagelse med nogle få lande ad gangen eller optagelse af alle landene på én gang. Når jeg tager det med i dag, er det selvfølgelig, fordi det igen er de baltiske lande, der for os at se må være centrale for dansk Østpolitik. Ved at vælge den anden model, hvor man optager alle de østeuropæiske lande på én gang, er risikoen for, at Baltikum ryger ud i en fjern fremtid som potentielt medlem, mindre.

Derfor mener vi faktisk, at vi i god tråd med den politik, vi har ført siden begyndelsen af 1990'erne, skal fortsætte kampen for at få Baltikum med sammen med alle de andre østeuropæiske lande.

Kent Kirk (KF):

Udviklingen i Estland, Letland og Litauen er forløbet meget hurtigt efter Sovjetunionens sammenbrud. Det er en udvikling, vi i Det Konservative Folkeparti har lagt meget, meget stor vægt på og har støttet, og som vi ønsker skal fortsætte.

Derfor er det en god dag i dag, hvor Folketinget her kan behandle ratifikationen af Europaaf-talerne, for Europaaf-talerne jo er det første, konkrete skridt i retning af et EU-medlemskab, og det tillægger vi overordentlig stor politisk betydning. Det er jo på den måde, vi kan bidrage til at sikre freden og stabiliteten hos vores naboer i Øst.

Vi synes også, når vi studerer aftalen, at det er en god aftale i sin substans. Vi tillægger det overordentlig stor betydning, at der i aftalen indgår nogle rammer for den politiske dialog, der klart sigter mod at sikre freden og stabiliteten i Europa, der sikrer en dialog, som skal gå i retning af, at de baltiske medlemslande kan få en yderligere tilnærmelse til Den Europæiske Union.

Men skal vi se på aftalen også ud fra rent praktiske ting, hvad den betyder for almindelige mennesker, er det også godt, at vi nu får en traktat, en associeringsaftale, som sikrer samkvemmet for almindelige mennesker, som sikrer den fri varebevægelse eller i hvert fald rammerne for den fri varebevægelse, som sikrer nogle principper for arbejdskraftens bevægelighed, hvor vi bl.a. slår fast, at der ikke må ske diskrimination, som sikrer etableringsretten hos hinanden, og som også nærmere sikrer samarbejdet inden for de økonomiske rammer og det finansielle samarbejde.

For hvad er det, vore kolleger i de baltiske lande har at slås med? Det er jo at gøre op med det kommunistiske arvegods, og det er et kæmpearbejde, en kæmpeudfordring, de står over for. I den udstyrkning, vi fra Danmarks og fra EU's side kan medvirke til at løse de problemer, da gør vi noget for stabiliteten, og da gør vi noget for freden, og det vil denne associeringsaftale yderligere underbygge.

Jeg synes også, at det er værd at være opmærksom på, at på nogle af de områder, hvor vi lever lidt i frygt, også for vore egne borgere – det gælder bl.a. den nukleare sikkerhed – er der med aftalen nu etableret et samarbejds mønster. Det gælder også i spørgsmålet om bekæmpelse af kriminalitet, narkotikahandel, hvidvaskning af penge og lignende.

Så alt i alt må vi sige, at aftalen er god. Den sikrer en fremtidig udvikling, hvor vi kan komme hinanden endnu tættere, og hvor vi forhåbentlig til sidst kan ende med at være medlem af det samme fællesskab.

Så vi kan tilsige al positiv medvirken til ratifikationen af denne aftale, og vi vil også gerne medvirke til, at det sker så hurtigt som overhovedet muligt, for vi ønsker at sende det signal til vore kolleger i de baltiske lande, at de er velkomne i De Europæiske Fællesskaber.

Anne Baastrup (SF):

Disse associeringsaftaler er som bekendt en væsentlig del af den føroptagelsesstrategi, som EU har lagt for en kommende udvidelse. Derfor er aftalerne vigtige, og derfor må det være passende at sætte dem ind i en samlet ramme.

De baltiske lande befinder sig i en meget vanskelig situation. Som tidligere Sovjetstater har de kun eksisteret som selvstændige lande i ganske få år, og derfor slås de naturligvis med alle de problemer, der følger med at opbygge nye demokratiske stater.

Hertil kommer den noget usikre placering og forholdet til deres store russiske nabo og for et par af dem deres store russiske mindretal. På disse to områder adskiller de sig fra de øvrige lande, som EU har indgået associeringsaftaler med.

I lighed med de øvrige østeuropæiske lande har de problemer med at omstille deres økonomier fra planøkonomi til markedsøkonomi med deraf afledte massive sociale problemer, store miljøproblemer og dødsensfarlige atomkraftværker.

Det er i den ramme, associeringsaftalerne skal ses. De skal hjælpe de baltiske lande til at opbygge deres demokratier, de skal placere dem i et tæt og ligeværdigt samarbejde med de vestlige lande.

De skal udformes, så problemerne i forhold til Rusland og de russiske mindretal reduceres. De skal medvirke til at sikre den nødvendige massive hjælp til at omstille deres økonomier på en måde, så de sociale problemer reduceres, miljøproblemerne løses og der findes bæredygtige energipolitiske alternativer til de potentielle atomkatastrofer. Set i det lys må det konstateres, at associeringsaftalerne langtfra lever op til de forventninger, man med rimelighed kunne stille til dem.

For det første er det klart trods alle de fine ord i aftalerne, at aftalerne bygger på den illusion, at det er ligeværdige parter, der har forhandlet. Reelt er det EU, der har sat dagsordenen, og EU har hverken givet nok eller forlangt tilstrækkeligt. De baltiske lande får ved aftalerne en kontrolleret adgang til det fælles marked på EU's betingelser.

Man har ikke i tilstrækkelig grad lagt vægt på det fundamentale hensyn, vi alle må tage, hvis vi skal sikre en stabil grundlæggende udvikling for de baltiske landes demokrati, en bæredygtig udvikling, alt, hvad der gælder miljøet, og hvad der gælder de sociale vilkår for de tidligere Sovjetstater.

Efter SF's opfattelse er der ikke taget tilstrækkeligt hensyn til den viden, som burde være almen, nemlig at de baltiske lande har brug for at beskytte deres produktion. Der tales ganske vist i aftalen om en toårig undtagelsesbestemmelse under helt særlige omstændigheder. De to år er ikke engang tilstrækkeligt til at opbygge en peanutproduktion.

Når en økonomisk kæmpe som EU forhandler, kunne den godt tage nogle anderledes langsigtede hensyn til opbygningen af de baltiske

landes økonomier og ikke basere sig på den illusion, at det frie marked klarer alting, for vi ved godt i SF, at det holder ikke vand. Vi havde hellere set, at aftalerne baserede sig på, hvad der var bedst for disse lande. EU skal nok klare sig.

Vil disse associeringsaftaler give landene den støtte, de i så høj grad har brug for? Der henvises til PHARE-programmerne, som alle ved ikke kun er stærkt kritiserede, fordi hjælpen ikke når frem og i stor udstrækning havner i vestlige konsulentfirmaers lomme, men også fordi der er alt for få penge.

Vi havde gerne set aftaler, som reelt gav landene mulighed for at tage det store skridt frem, som på den ene side sikrede en bæredygtig udvikling og på den anden side ikke indebar risiko for, at landene kastes ud i en alt for hurtig overgang til en helt fri markedsøkonomi, en overgang, som er farlig for udviklingen af demokratiet.

Vi ser i dag, at der er stærke kræfter, der arbejder for, at det russiske mindretal behandles i strid med menneskerettighederne. Har EU ved denne aftale sikret, at disse kræfter får magt, som de har agt, eller ikke får det? Jeg er meget usikker.

Vi ser tendenser til den ustabilitet, som efter vores vurdering ville have kunnet afhjælpes, hvis EU havde taget det ansvar, som EU's størrelse og styrke tilsiger. Men det har man ikke formået, og det er ret pinligt. Vi må dog håbe, at det kommer til at gå bedre, end SF frygter.

Til slut skal jeg sige, at vi skal nok stemme for.

Elisabeth Arnold (RV):

I modsætning til SF vil Det Radikale Venstre gerne med det samme komme med en helt klokkeklar melding om, at vi naturligvis stemmer for disse aftaler. For os at se er det store og vigtige skridt, der nu tages i samarbejdet med de nye demokratier i Øst- og Centraleuropa, her altså de tidligere Sovjetrepublikker Estland, Letland og Litauen.

Ethvert skridt, der tages til øget samkvem, ethvert skridt, der tages til øget dialog, ethvert skridt, der tages til tættere samarbejde, mindsker risikoen for konflikter i området.

Det kan godt være, at aftalerne kunne være bedre, de er så detaljerede, så det kan man umuligt gennemskue som almindeligt folketingsmedlem, men der skal sikkert være punkter, der kunne blive bedre. Og vi vil da gøre meget for at knytte de baltiske lande endnu tættere til EU i

de kommende år med den mulighed, vi får for tættere dialog, når disse aftaler bliver gennemført.

Vi mener ikke, der er nogen som helst grund til at kaste nogen skygger over disse aftaler og sige, at de ikke er gode nok. De betyder for de pågældende lande et meget, meget stort skridt, det skal der ikke være nogen tvivl om, og Det Radikale Venstre hilser den udvikling velkommen.

Jeg vil også godt sige til SF, men måske mere til referatet af forhandlingerne, at vi kan jo som folketingsmedlemmer mærke hver eneste gang, vi er ude i international sammenhæng – hvor nu også estiske, lettiske og litauiske folkevalgte politikere er med – at vi har fået nye kolleger, som har brug for at have dialog med os andre mere garvede fra de gamle demokratier, og som har brug for at få gode råd om, hvordan man gør, og hvad det er, man ikke gør for at få et demokrati til at fungere. Alle disse små og store samarbejdsaftaler, små og store berøringsflader skal opdyrkes og intensiveres. Det kan ikke siges tit nok.

Disse Europaaftaler er et stort og vigtigt skridt hen imod de central- og østeuropæiske landes integration i det øvrige Europa.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Jeg vil godt til fru Elisabeth Arnold sige, at vi ikke er imod associeringsaftalerne, men vi havde godt set, at man fra EU's side i langt højere grad havde åbnet op for, at de baltiske lande kunne tjene på en sådan aftale.

Den dér såkaldte ligeværdighed er jo ikkeeksisterende, og det er dér jeg synes problemet er.

Annette Just (FP):

Lad mig starte med, at det er en stor glæde at kunne sige, at Fremskridtspartiet støtter de tre associeringsaftaler eller Europaaftaler med Estland, Letland og Litauen.

Det vigtigste er jo i virkeligheden, at det er det næste skridt på vej til at få dem så meget med i Vesten, at de kan blive egentlige medlemmer af EU, af Den Europæiske Union. Det synes jeg er godt. Jeg synes, det er godt for demokratiet. Jeg synes, det er godt for den fredelige udvikling i Europa, og vi har jo alle sammen arbejdet på det her i snart mange år eller i hvert fald i flere år.

Jeg synes også, der er det gode ved de her aftaler, at man vil gå i så tæt samarbejde med de

tre baltiske lande, at de får mulighed for at indordne deres lovgivning, så den kommer til at passe til EU-lovgivningen. Ikke fordi jeg tror, at EU-lovgivningen er det eneste saliggørende, men fordi det er et godt skridt på vej ind i medlemskabet af EU.

Mit ønske er, at den danske regering vil arbejde for, at det tætte samarbejde også på det lovgivningsmæssige område vil blive udbygget med de tre baltiske lande, og at vi vil blive ved med at være dem, der sparker bag på de 14 andre EU-lande for at sikre, at vi får et godt og udbytterigt samarbejde med de tre baltiske lande – udbytterigt ikke kun for Danmark og EU, men så sandelig også for de tre baltiske lande. Det er dem, der har brug for at få en økonomi op at stå. Og jeg tror, vi har en mulighed for at hjælpe dem på denne her måde.

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg kan ikke dy mig for at sige, at SF's ordførerindlæg egentlig var en lille smule overraskende, for der blev jo på ganske overbevisende vis argumenteret imod disse associeringsaftaler. Alt, hvad der blev sagt, var for så vidt imod, og så kom der en sætning til sidst, som gik ud på, at derfor stemmer vi for. Men sådan kan der jo være sammenhæng i tingene.

Efter vores opfattelse i Enhedslisten handler det her om associeringsaftaler, der jo skal bane vejen for EU-medlemskab for Letland, Estland og Litauen.

Vi har støttet unionsmodstanderne i de baltiske lande, i de østeuropæiske lande, i Norge, Sverige og Finland, og det vil vi blive ved med. Og vi opfordrer befolkningerne i Østeuropa, i de baltiske lande, til at følge det norske eksempel og stemme nej til medlemskab af Unionen.

I den forbindelse er det selvfølgelig helt afgørende for os, om befolkningerne i disse lande virkelig ønsker at komme ind i Unionen. Det er bestemt ikke sikkert, de ønsker det. Nordmændene ønskede det jo ikke. Hvorfor skulle de baltiske befolkninger ønske det?

Jeg fornemmede klart, da jeg i sidste uge var i Slovakiet, at der er mange i Slovakiet, der heller ikke ønsker det eller i hvert fald ikke har nogen særlig entusiasme for spørgsmålet.

Når befolkningerne i de baltiske lande eller i Polen eller Slovakiet osv. får øget kendskab til konsekvenserne af unionsmedlemskab, så tror jeg, at modstanden vil vokse ganske betragteligt, bl.a. på grund af nogle af de problemer, som fru Anne Baastrup så korrekt gjorde opmærksom på.

Derfor er det meget vel tænkeligt, at man ved folkeafstemninger vil slutte med et nej. Det er meget vel tænkeligt. Jeg vil endda sige, det er overordentlig sandsynligt.

Der er bare det ene problem ved det, at det slet ikke er sikkert, der bliver folkeafstemninger i disse lande. I hvert fald har den tjekkiske regering klart givet udtryk for, at den agter ikke at afholde nogen folkeafstemning i Tjekkiet. Det er ikke nødvendigt at blande den tjekkiske befolkning ind i det spørgsmål.

For Enhedslisten er befolkningens holdning ved en folkeafstemning selvfølgelig det helt afgørende spørgsmål, og vi vil under ingen omstændigheder være med til at godkende EU-medlemskab for et land, der er ført ind i Unionen, uden at befolkningen har godkendt det ved en folkeafstemning. Det skal være ganske klart.

Men vi vil altså opfordre befolkningerne til at stemme nej. Når vi vil gøre det – og også ville gøre det, hvis man i de baltiske lande fik mulighed for at stemme om disse her associeringsaftaler – er det, fordi de grundlæggende handler om tilpasning til hele lovgivningen om det indre marked, privatiseringer, liberaliseringer, kapitalistisk markedsøkonomi, bindingen til et samfundssystem, som ikke er godt for os danskere, men som vil være endnu værre for befolkningen i disse lande, hvor der i forvejen er store sociale problemer, og de vil jo blive endnu større. De vil blive endnu større, der vil blive endnu mere arbejdsløshed, endnu mere ulighed og endnu større sociale problemer, således som det nu engang er under kapitalistiske forhold og især i de lande, der ikke har den stærkeste økonomi. Kapitalismen er jo karakteriseret ved, at de, som har meget, de får mere, og de, som intet har, de bliver frataget endog det lidet, som de havde. Og det er jo desværre nok det, der kommer til at ske i de østeuropæiske lande, hvor regeringen sikrer en indlemmelse i Unionen.

Af disse enkle og klare grunde er Enhedslisten naturligvis nødt til at sige nej til disse associeringsaftaler. Vi vil ikke være med til at påtvinge befolkningerne i disse lande de levevilkår, som bliver resultatet af det her.

Det er klart, det ville gøre indtryk på os, hvis disse aftaler blev sendt til folkeafstemning og dér godkendt af disse landes befolkninger, men sådan bliver det nok ikke.

Vi frygter først og fremmest, at det, der vil ske, er, at Tjekkiet og Polen optages med eller uden deres egne befolkningers godkendelse, og

så optages der ikke flere, og så får vi en ny deling af Europa ned langs med Polens og Tjekkiets østgrænser. Det er i dag, tror jeg, det mest sandsynlige resultat af de udvidelsesforhandlinger, der måske vil starte et halvt år eller mere efter, at regeringskonferencen måtte være sluttet med en ny Unionstraktat, som vi jo i øvrigt ganske givet her i Danmark vil stemme nej til.

Derfor er der her tale om et udsigtsløst projekt. Det er ikke alene forkert ud fra sociale hensyn, men det er også udsigtsløst, fordi det eneste, det kan føre til, er, at vi får en ny deling af Europa, og ses det i sammenhæng med, at man vil udvide NATO og dermed fremrykke den vestlige militærbloks grænser mod øst, så skabes altså det, som bliver grundlaget for en forfærdelig russisk nationalisme, som vi allerede ser kraftige tendenser til, hvor det gamle kommunistparti på den ene side og nationalisterne på den anden side ser ud til – jeg håber ikke, det sker – at vinde voldsomt frem ved det kommende parlamentsvalg i Rusland.

Og hvordan kan det være, at de kan vinde frem?

Ja, det er, fordi Vesten ustandselig sender disse signaler, som i Rusland naturligvis opfattes som aggressive. Og NATO-udvidelsen er aggressiv, for den vil medføre oprustning i Øst- og Centraleuropa, fordi kravet i forbindelse med NATO-medlemskab er, at man opruster sit militær til det niveau, som kræves af militærmagterne i NATO.

Derfor er vi inde i en dødsensfarlig udvikling, som kan fremkalde frygtelige ting i Rusland, der jo desværre er et land, der har en historie, hvor man har så rigelig erfaring med frygtelige ting.

I den forbindelse vil jeg stille et par spørgsmål til det konkrete indhold på menneskerettigheds-siden og mindretalssiden i disse her aftaler. Der nævnes ting omkring menneskerettighederne, men så vidt jeg kan se – nu er det et meget omfattende materiale, og jeg kan have overset noget – har disse lande, som ansøger, nok borsat fra et enkelt land, ikke undertegnet FN's flygtningekonvention, hverken konventionen eller protokollen. Rusland har, men det er en anden sag, det kommer under næste punkt på dagsordenen.

Jeg vil godt spørge, om det er rigtigt. For det er et meget alvorligt problem, netop når man siger, at her skal der også gøres noget for menneskerettighederne, at lande så ikke har bragt deres forhold i orden, når det gælder et så afgørende element i menneskerettighederne som flygtningekonventionen.

I mindretalsspørgsmålene ser det mindst lige så alvorligt ud, så vidt jeg har fået information om. Jeg vil spørge ministeren, om det er rigtigt. Så vidt jeg har forstået, er der meget store russisktalende mindretal i Letland og Estland, omkring 600.000 mennesker i Letland, tror jeg, og omkring en tredjedel af befolkningen i Estland. Det er sådan, at regeringerne i disse lande har forlangt en assimilering som betingelse for, at disse mennesker kan opnå statsborgerskab i deres eget land.

Fru Elisabeth Arnold ryster på hovedet.

Nu stiller jeg spørgsmålet til ministeren, så kan vi givetvis få det belyst, men jeg har set, at man i Letland har udtalt, at man i løbet af 10 år vil kigge på det dér spørgsmål, men man fastholder, at det bliver en langsom proces at blive borger i sit eget land, for man skal først modnes, som det vist er blevet sagt af en minister fra Letland.

Man skal først modnes, altså med andre ord: Man skal først ændre sin nationalitet fra at være russer og til at være lette. Det kan jo fremkalde forfærdelige reaktioner, og det er jo også en politik, som jeg da går ud fra at der her i Folketinget ikke kan være støtte til. Vi kan da ikke kræve, at der skal ske en assimilering. Vi kan da ikke stille sådanne betingelser for, at man kan blive statsborger i sit eget land.

Jeg vil ikke betragte det som ubegribeligt, hvis der i Rusland fremkaldes en voldsom reaktion som følge af, at disse ting ikke er i orden, og jeg vil mene, at det er halsløs gerning af Unionen at gå ind og indlede optagelsen, hvis disse problemer ligger uløste hen. Jeg vil mene, det er halsløs gerning, og derfor håber jeg da selvfølgelig, at ministeren kan overbevise mig om, at disse problemer er i orden. Det håber jeg da stærkt, men alt, hvad jeg har læst om det, tyder desværre på det modsatte.

Alt i alt må vi fra Enhedslistens side sige, at der er så mange ting i dette her, der gør, at det vender den forkerte vej, så vi bliver nødt til at stemme imod.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Det, vi behandler her, er associeringsaftalen med de baltiske lande. Og jeg kan forstå, at hr. Keld Albrechtsen har så store problemer med det, at man er nødt til at tage det tunge skyts frem. Derfor kommer vi rundt om NATO, og hvad ved jeg, Jerntæppet, der trækkes ned igennem Europa. Men det er altså en associerings-

aftale, der godkendes af EU-landenes parlamenter, men den skal også godkendes af parlamenterne i de baltiske lande.

Jeg synes, vi er nødt til at vise så stor respekt for de parlamenter, at vi siger, at de er bedre i stand til at vurdere, om de associeringsaftaler er i overensstemmelse med interesserne i de baltiske lande – i stedet for, at vi skulle træffe den beslutning her, at vi ikke vil ratificere, sådan som hr. Keld Albrechtsen anbefaler det. For vi er jo meget klogere, end de er. Og vi har grund til at tage særlige hensyn til Rusland. Selv om vi nu om et øjeblik skal behandle en partnerskabsaftale med Rusland og EU, så mener hr. Keld Albrechtsen altså, det er situationen.

Jeg tror, at hr. Keld Albrechtsen burde opgive den gamle kommunistiske tankegang og så begynde at forholde sig til det ny Europa, vi ser, og prøve på at medvirke til at spille en positiv rolle i den udvikling og vise så stor respekt for de enkelte nationaliteter, at de selv må afgøre, hvad der er bedst for dem.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Vi har sjældent EU-lovgivning eller noget som helst, der har med EU at gøre, på dagsordenen her, uden at hr. Keld Albrechtsen får mulighed for at svinge med de store faner og bruge meget store ord og på gang i de gamle paroler endnu en gang. Og der var en enkelt bemærkning, som fik mig til at bede om en replik, og det var, at hr. Keld Albrechtsen sagde, at uden folkeafstemning vil Enhedslisten overhovedet ikke godkende nogen nye landes optagelse i EU.

Det synes jeg er et meget vigtigt udsagn og et meget afslørende udsagn, for det viser jo, at hr. Keld Albrechtsen efter at have kritiseret den russiske nationalisme og udmalet alle de farer, der er dér, præcis gør sig til talsmand for den danske nationalisme, der siger, at vi er bedre end alle andre, og vi ved i Danmark, hvordan man skal lave afstemninger, vi ved, hvordan man skal lave grundlove, vi ved, hvordan man skal lave valglove osv. osv., og hvis alle ikke laver det på samme måde, som vi gør, så er de ikke gode, rigtige demokrater.

Der er masser af europæiske lande, som er fuldgyldige og gode demokratier, som har haft demokrati i mange hundrede år, også længere end os, og som overhovedet ikke har folkeafstemningsinstitution i deres grundlov, som ikke bruger det overhovedet, og de er ikke dårlige demokratier af den grund. Det vil være min

påstand. Det er de ikke. I Tyskland har man f.eks. haft rigelig erfaring med ansvarsløse demagoger, som har manipuleret med befolkningen og fået den til de forfærdeligste ting. Den slags ting vil man ikke have i Tyskland mere. Derfor har man overhovedet ikke folkeafstemninger i Tyskland.

Det var en sidebemærkning, men det kunne være en af grundene til, at man ikke har folkeafstemninger.

Jeg mener ikke, at vi fra andre landes side, hverken fra enkeltlandenes eller fra EU's side, skal drømme om at blande os i, hvordan man tilrettelægger sin nationale beslutningsproces. Det er et nationalt anliggende. Det burde hr. Keld Albrechtsen også respektere.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Man kan undres, når man skal høre, hvad hr. Keld Albrechtsen står her og siger. For hvad er det, vi taler om? Vi taler om en samhandelsaftale, vi taler om garn af endeløse kemofibre, der ikke er til detailsalgsoplægning, vi taler om garn af endeløse kemofibre, der er noget andet, og om uld, figner, dyrehår, kartede eller kæmmede, og lignende ting i tonsvis allerede i papir.

Men hvad er det så, hr. Keld Albrechtsen begynder med? Jo, han begynder med NATO-udvidelse. Det er faktisk ikke det, vi diskuterer i dag. Det kunne vi såmænd godt have gjort. Vi ville da have været lykkelige for det, jeg ville gå ind for det. Det er slet ikke det. Det er bare ikke det, vi taler om. Vi taler om, hvorvidt de skal have en mulighed for at opbygge deres egen økonomi, men det er det, som hr. Keld Albrechtsen og Enhedslisten ikke vil være med til. De skal pinedød blive tilbage i det gamle kommunistiske system, som hr. Keld Albrechtsen synes var så dejligt. Og det bedste eksempel kom jo i virkeligheden, da hr. Keld Albrechtsen sagde: Jamen kan ministeren virkelig være ansvarlig for, at en russer ikke kan få lov til at være i sit eget land?

I Letland. Hvis en russer vil have lov til at blive ved med at være en russer, så skal han da ikke have mulighed for at stemme i Letland. Så skal han da have mulighed for at gå over til at blive lette, hvis det var det, der var meningen med det, og han gerne ville have Letland som sin nationalstat. Men hvis han vil have lov til at blive ved at være russer, så kan jeg godt forstå, at letterne siger, at så må han gå tilbage til Rusland.

(Kort bemærkning).

Anne Baastrup (SF):

Det er morsomt at høre hr. Keld Albrechtsens analyse af min ordførertale.

Spørgsmålet er for mig at se, om man ikke må kritisere. Skal man bare sige ja eller nej? Udenrigsministeren aner jo ikke, hvad han skal gøre, når han kommer ned sydpå, hvis han ikke ved, hvor kritikpunkterne er i denne her associeringsaftale. Det er jo et forløb. Derfor bliver vi nødt til at fortælle udenrigsministeren, hvad det handler om.

Derfor mener jeg, at jeg har ret til at kritisere en associeringsaftale.

Hr. Keld Albrechtsens ros af den kommunistiske planøkonomi er overraskende, idet det var min opfattelse, at hr. Keld Albrechtsen kom fra VS, men sådan er der så meget.

Den ros af det specielle forhold får mig til at tænke på Enhedslistens EU-oplæg, for det slog mig meget, at man dér starter med Grundtvig og slutter med, at de østeuropæiske lande ikke må blive optaget.

I SF har vi den fundamentale opfattelse, at socialisme er international. Den beskrivelse og afart af socialismen, som Enhedslisten formulerer på dette område, forekommer mig at være national.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes, det er morsomt og underholdende, og det generer mig faktisk overhovedet ikke, når hr. Kent Kirk driller mig lidt og siger, at jeg skulle opgive den gammelkommunistiske tankegang og sådan noget.

Men jeg må indrømme, at jeg har lidt svært ved at tage – jeg har faktisk meget svært ved at tage, når fru Anne Baastrup så kører videre i den samme rille.

Jeg stod faktisk for lidt siden og sagde, at det kunne blive meget farligt, hvis gammelkommunisterne i Rusland sammen med højrenationalisterne vinder det kommende valg. Jeg har aldrig støttet den Sovjetmodel, der var. Det ved fru Anne Baastrup. Det ved alle, der har hørt efter.

Lad os lade det ligge. Det er ikke det, diskussionen drejer sig om. Men der blev stillet nogle spørgsmål om folkeafstemningsinstituttet, eller der kom nogle kommentarer.

Jeg har konstateret, at regeringerne i Danmark og Norge i hvert fald tog ganske væsentligt fejl ved vores folkeafstemning den 2. juni 1992 og ved den norske folkeafstemning om

EU-medlemskabet. Ja, det har vist sig, at det, regeringerne havde troet var befolkningens opfattelse, var det ikke. Man stemte nej. Og regeringer har det altså med ikke at vide sig sikre på, om befolkningen ønsker at tage et så stort skridt, som underlæggelse under hele den kapitalistiske lovgivning i Unionen er. Det ønskede man ikke i Norge, men den norske regering ønskede det.

Jeg har den demokratiopfattelse, at sådanne konstitutionelle spørgsmål, som reelt jo er grundlovsspørgsmål, ikke kan vedtages uden ved folkeafstemning, ligesom den danske grundlov naturligvis heller ikke kan ændres, uden at det går igennem en bestemt procedure, der involverer folkeafstemning.

Jeg håber da, at fru Elisabeth Arnold vil anerkende, at her er tale om konstitutionelle forhold, og at ændringer, der gennemtvinges hen over hovedet på befolkningen, ikke i noget land bør kunne gennemføres uden folkeafstemning, når det er spørgsmål af en sådan rækkevidde. Jeg vil i hvert fald ikke anerkende resultatet, hvis ikke der er en folkeafstemning bag det. Det står ganske klart.

(Kort bemærkning).

Kent Kirk (KF):

Så kan man jo rolig konstatere, at hr. Keld Albrechtsen vil bestemme, hvordan andre lande skal træffe deres demokratiske beslutninger. Altså, det er ikke noget, som deres egne nationale parlamenter skal beslutte, det er noget, hr. Keld Albrechtsen vil bestemme, for han vil ikke acceptere resultatet, medmindre det bliver på den måde, hr. Keld Albrechtsen har ønsket det.

Og så må vi lige konstatere, at der er jo altså også regeringer, der igennem tiderne har kunnet få et ja ved folkeafstemningerne. Vi fik det i Danmark i 1972. Vi fik det i 1986. Vi fik det igen i 1993. Der har også været folkeafstemninger i Frankrig, Irland, Sverige og Finland. Det blev altså også et ja. Så man kan ikke bare udlægge det sådan, at fordi vi fik et sørgeligt nej i 1992, og fordi det blev et nej i Norge igen, da de skulle tage stilling til medlemskabet, er regeringerne altid ude af trit med befolkningerne.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Jeg er også nødt til at spørge hr. Keld Albrechtsen, om han ikke vil erkende, at det, vi taler om her – de tre ratificeringer for Estland, Letland og Litauen – blot er en lille del på vej hen imod det

indre marked, som bl.a. Danmark har godkendt ved et klart ja ved en folkeafstemning. Men det kan være, hr. Keld Albrechtsen kun synes, at folkeafstemninger er gode, når vi får et nej igenem.

Jeg må da indrømme, at jeg også var glad for det nej, vi fik. Jeg var ikke særlig glad for det næste, der var et ja, men vi må respektere det, selv om vi er modstandere af det, og det gør vi i Fremskridtspartiet.

Jeg ville egentlig tro, at hr. Keld Albrechtsen med al sin tale om folkeafstemninger også var villig til, selv om en folkeafstemning går ham imod, at respektere folkets afstemning. Men det lader jo til, at det vil hr. Keld Albrechtsen heller ikke.

Men jeg vil gerne have svar på: Er det, vi taler om i dag, ikke blot et lille skridt på vejen hen imod, at de kan få en frihandelsaftale med resten af EU, og er det ikke det, der er medvirkende til, at de tre baltiske lande kan få deres økonomi op at stå og ikke ender i det ragnarok, som man ellers kunne frygte?

Formanden:

Så er det fru Elisabeth Arnold for en kort bemærkning, derefter hr. Keld Albrechtsen, og så må vi over i ordførerrækken med fru Addi Andersen.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Hr. Keld Albrechtsen skal lægge mærke til, at jeg ingen spørgsmål stiller. Jeg kommer med en kommentar, der går på, at det er et suverænt nationalt anliggende, hvordan et land vil indrette sin grundlov, indrette sin valglov, og hvilke afgørelser det ønsker skal lægges ud til folkeafstemning. Det skal andre lande, hverken i eller uden for EU, overhovedet ikke drømme om at blande sig i.

Til sidst vil jeg blot sige: Hr. Keld Albrechtsen har en partifælle fra VS, som er medlem af Europa-Parlamentet. Vedkommende, nemlig Ole Krarup, stemte ikke for, da Sverige, Finland og Østrig efter folkeafstemninger blev medlemmer af Unionen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Fru Annette Just mener, at dette blot er et beskedent skridt i retning af en frihandelsaftale. Der bliver jeg nødt til at henvise fru Annette Just til de bemærkninger, som ministeren har skrevet.

I bemærkningerne til beslutningsforslag nr. B 1 står der på side 231: »Der institutionaliseres en regelmæssig politisk dialog i henhold til konklusionerne fra Det Europæiske Råds møder i København og Essen, og aftalen understreger betydningen af Estlands deltagelse som associeret partner i WEU, deltagelse i NATO's initiativ ...« osv.

Der sker altså også det, at disse associerede lande tilknyttes den fælles udenrigspolitik, det, der på EU-sprog – meget populært sprog, som ingen forstår – kaldes FUSP, og således er disse aftaler altså en del af den samlede tilslutning til Unionen. Man kan som udenrigsministeren synes, det er en god ting, eller man kan som jeg sætte fundamentale spørgsmålstejn ved, om det er klogt, men man kan ikke, som fru Annette Just tror, henvise det til, at det blot og bart skulle være en lille frihandelsaftale. Så fik vi vist rettet den misforståelse.

Jeg ved ikke, hvornår fru Elisabeth Arnold stiller spørgsmål eller kommer med kommentarer, men jeg vil ikke desto mindre svare: Vi kunne ikke støtte ratifikationen af tiltrædelsen af det svenske EU-medlemskab, fordi den blev sammenkoblet med institutionelle ændringer i afstemningsreglerne i EU – sådan vil det formentlig også blive med kommende aftaler, hvor man vil sammenkoble en svækkelse af de små landes indflydelse med tiltrædelsesaftalen – men ellers sagde vi, at vi naturligvis må respektere landenes folkeafstemninger. Vi vil blot ikke være medlem af den samme union, som de så har meldt sig ind i. Vi må vige pladsen, og Danmark må tage sit tøj og gå, men hvis de har stemt sig ind i Unionen, kan vi naturligvis ikke sige, at vi ikke vil have det; vi må bare gå.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Efter hr. Keld Albrechtsens forklaring fristes man til at genbruge et gammelt Marx Brothers-citat: »En forening, der vil have mig som medlem, vil jeg ikke være medlem af.«

Addi Andersen (CD):

Forslagene om ratifikation af Europaftalen om oprettelse af et samarbejde mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemslande på den ene side og Estland, Letland og Litauen på den anden side kan CD varmt anbefale.

CD støtter optagelsen af de øst- og central-europæiske lande i EU. Vi ønsker landene optaget i Unionens politiske samarbejde meget hur-

tigt. Det vil bekræfte over for de nye demokrati-er, at de er en del af Fællesskabet, og det vil styrke stabiliteten.

Til gengæld er det nødvendigt at give dem endog meget lange overgangsordninger, specielt når det drejer sig om det indre marked. Gennemfører vi den økonomiske optagelse for hurtigt, skaber vi uoverskuelige økonomiske og sociale problemer i landene.

På længere sigt vil vi få en øget konkurrence hos os, men kun gennem investeringer og handel kan vi hjælpe landene ud af deres katastrofale problemer, så her må vi gemme vor egoisme til bedre tider.

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg skal på vegne af Dansk Folkeparti meddele, at vi i Dansk Folkeparti er tilhængere af de aftaler, som vi behandler nu, og også de aftaler, som kommer til behandling senere i dag.

Vi er af den overbevisning, at aftalerne vil knytte de pågældende lande og EU tættere sammen, bl.a. handelsmæssigt, og vi mener, det er en stor fordel såvel for dem som for os.

Vi forventer nu alligevel ikke, at der vil ske de store ændringer alt for hurtigt, men de aftaler, som vi taler om, har mest en psykologisk effekt, som vi også tror er nok så vigtig, når det drejer sig om at skabe stabilitet og om at sikre de nye demokratier, der er opstået.

Aftalerne, som vi behandler, er jo meget detaljerede. Det har været nævnt flere gange, at der kan være dele af dem, man er uenig i, og andre ting, som man så er stor tilhænger af, men vi tror som sagt på, at aftalerne har en stor psykologisk effekt, og at det derfor vil være forkert, hvis ikke de også fra dansk side bliver ratificeret så hurtigt som muligt, og vi er enige i regeringens udgangspunkt, at det er vigtigt, de bliver ratificeret hurtigt, og dette danske bidrag tilskynder til hurtighed.

I forbindelse med den diskussion, der så har været om folkeafstemningstemaet, vil jeg gerne knytte den kommentar, at jeg er enig i, at det selvfølgelig er et nationalt anliggende, hvorledes man behandler traktatændringer i Unionen, men jeg må samtidig sige, at jeg synes, det er usædvanligt bekymrende, at der ikke er folkeafstemninger i flere lande i Unionen, end tilfældet er, og jeg synes, at på lige fod med, at vi her i Folketinget i øvrigt diskuterer forhold i andre lande, er der ikke spor til hinder for, at vi også diskuterer det bekymrende i, at ikke flere lande har folkeafstemninger.

Jeg synes, at kritikken af Enhedslistens betragtninger på det område er ret så hård i betragtning af, at hvis der eksempelvis var folkeafstemninger om Unionen i Storbritannien eller i Tyskland, siger meningsmålinger, at der muligvis vil være et flertal imod den unionsdannelse, som de pågældende lande har tiltrådt. Det synes jeg er meget bekymrende, og man burde fra dansk side også vise den bekymring frem for blot at sige, at det er et nationalt anliggende.

Men derudover må vi selvfølgelig anerkende – og dér er jeg så uenig med hr. Keld Albrecht- sen – at når de pågældende lande har truffet deres beslutning på den måde, de så har valgt at gøre det på, må vi selvfølgelig respektere, at de tiltræder Unionen på det grundlag.

Hr. Kent Kirk var heroppe tidligere og var meget, meget glad for, at det var lykkedes i Danmark at få et ja ved flere folkeafstemninger. Man kan da godt være glad, hvis man har et par procents flertal i befolkningen for en aftale, men jeg synes omvendt, at det må give anledning til stor uro i Folketingssalen, at der måske kan være 94–95 pct.s opbakning i Folketingssalen til en aftale, mens der måske i befolkningen kun kan mønstres et flertal på 51–53 pct. Det må give anledning til bekymring, for det viser, at man her i Folketinget ikke er i trit med det folk, som man siger man repræsenterer.

Det er også derfor, at vi i Dansk Folkeparti gør så meget ud af spørgsmålet om flere folkeafstemninger, noget, som vores udenrigsminister jo har været meget inde på, men hvor vi så synes, at han mangler at foreslå det udført i praksis, når han kommer herind i salen.

Vi vil senere i efteråret komme tilbage til et forslag, som Dansk Folkeparti har indleveret, om at lave en folkeafstemning som et bidrag til den kommende regeringskonference om det danske oplæg til regeringskonferencen, inden vi afleverer det til de andre lande. Det er netop for at sikre, at vi får diskussionen om de pågældende emner, inden vi kommer til regeringskonferencen, så regeringen ved, om den har et folkeligt mandat eller alene har et mandat, som er baseret på det repræsentative demokrati i form af et flertal i Folketinget, og vi håber selvfølgelig på trods af de kommentarer, der i dag har været til selve folkeafstemningstemaet, at der vil være opbakning til det forslag, når det kommer til behandling.

(Kort bemærkning).

Elisabeth Arnold (RV):

Jeg vil nødig have, at det efter diskussionen i dag skulle fremstå, som om jeg på Det Radikale Venstres vegne var modstander af folkeafstemninger. Det ville jo være forfærdeligt, så ville jeg komme i modstrid med vor udenrigsminister, og det vil jeg ikke bryde mig om.

Men jeg synes, vi skal respektere, at det er nationale anliggender, der hører under den enkelte nations suverænitet, hvordan den vil indrette sine regler på disse områder. Vi kan diskutere med de pågældende lande, vi kan have samtaler, møder, debatter, dialoger osv., men vi kan ikke stille som betingelse for deres optagelse i Den Europæiske Union, at de afgør forholdet ved folkeafstemning, hvis de overhovedet ikke har folkeafstemningsinstitutionen i deres forfatning. Det er i mange tilfælde gamle hæderkronede demokratiske lande, som ikke har brug for dette instrument og ikke ønsker at have det. At vi så indretter os på en anden måde, er da vores sag. Vi skal ikke påtvinge de andre noget. Tænk, hvis de andre påtvang os nogle ganske bestemte arbejdsregler, som vi ikke brød os om, og som vi ikke har tradition for. Jeg synes, vi skal sige, at det er nationale anliggender, og vi skal ikke begynde at pådutte andre noget.

(Kort bemærkning).

Kristian Thulesen Dahl (DF):

Jeg må sige til fru Elisabeth Arnold, at vi er jo enige om, at vi skal respektere, når et land eksempelvis har tiltrådt Unionen uden en folkeafstemning, men det bør ikke afholde os fra at rejse kritik af, at det muligvis tiltræder Unionen på grundlag af et mandat, som ikke er givet af befolkningen, men alene af et flertal i dets parlament.

Jeg må også sige til fru Elisabeth Arnold, at når vi diskuterer institutionelle ændringer i EU-samarbejdet, er argumentationen ofte, at det er vigtigt, at der ikke blot er et flertal af lande, som eksempelvis i Ministerrådet tiltræder de pågældende direktivforslag, men at der også er et flertal af befolkninger, der står bag det pågældende direktivforslag. Det er noget, som man diskuterer som optakt til den regeringskonference, der starter næste år, og dér respekterer man åbenbart, at der er et diskussionsemne, der hedder befolkningsflertallet, og først når man har spurgt befolkningen, får man det frem, om der reelt er et befolkningsflertal bag. Vi ved fra

Danmark, at der kan være et meget stort flertal for noget herinde i Folketingssalen, som der altså ikke er flertal for eller måske kun et lille flertal for i befolkningen, og derfor må man anerkende, at der er det misforhold i nok ikke bare Danmark, men også i mange andre lande.

Derfor bør man i højere grad basere sine politiske aftaler også i andre lande på at have spurgt befolkningen, så man ved, om man har et folkeligt mandat bag det, man gør, eller kun opbakning af det repræsentative demokrati.

Den kritik, som bliver rejst, betyder altså ikke, at man derefter ikke skal respektere, at eksempelvis Storbritannien har tiltrådt Unionen minus den sociale dimension. Selvfølgelig skal vi da respektere det, og selvfølgelig skal vi ikke fra dansk side sige, at nogle ikke må være med, fordi de ikke har haft en folkeafstemning. Men det skal ikke afholde os fra at kunne rejse kritikken, både når vi har møder ude i Europa, når vi rejser rundt i Europaudvalgsregi, når vi taler med politikere fra andre lande, eller når vi diskuterer sagen i Folketingssalen.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg synes, at fru Elisabeth Arnold netop kommer ud i problemer med sin argumentation, når hun henviser til den nationale suverænitet. Hun siger, at vi må respektere de andre landes suveræne ret til at indrette deres forfatninger, som de selv vil, herunder spørgsmålet om folkeafstemninger.

Men det, som det drejer sig om med tilslutning til Unionen, er jo netop afgivelse af en meget stor del af den samme nationale suverænitet. Denne suverænitetsafgivelse er efter min mening et konstitutionelt spørgsmål, som man ikke fra en regerings side kan fratage et folk uden at spørge dette folk ved en afstemning. Det burde være elementært. Det er i hvert fald et grundlæggende element i vesteuropæisk forfatningstradition siden den store franske revolution, at man ikke helt eller delvis kan fratage et folk dets suverænitet uden at spørge det samme folk. Og hvordan spørger man et folk? Det gør man ved en folkeafstemning.

Hvis vi skal i dybden med det, og fru Elisabeth Arnold virkelig vil påberåbe sig begrebet den nationale suverænitet for at holde hånden over manglende demokrati i dette spørgsmål, mener jeg altså, at fru Elisabeth Arnold kommer ud i en ganske betydelig selvmodsigelse. Jeg håber da, at vi får en mere dybtgående debat om

det, end vi kan få lejlighed til i dag, for det handler jo også, som hr. Kristian Thulesen Dahl så ganske korrekt var inde på, om hele det folkelige mandat for denne unionskonstruktion.

Dette folkelige mandat er meget beskedent, kan jeg oplyse fru Elisabeth Arnold om, og det er årsagen til, at f.eks. Spanien ikke tør afholde en folkeafstemning om Unionen.

Man ved godt, at man sandsynligvis risikerer at få nedstemt en ny traktat. Hvis der så også indlemmes lande i Unionen, hvor et flertal i befolkningen måske er imod, men man ikke tør spørge den, fordi man er bange for resultatet, hvor bliver det folkelige mandat så af til den Union, som fru Elisabeth Arnold mener vi stadig væk skal være medlem af?

(Kort bemærkning).

Ole Stavad (S):

Når jeg sådan lyttede med større og større undren til debatten her om, hvad demokrati er, er det, der nok har undret mig mest, at jeg sidder tilbage med den opfattelse, at hr. Keld Albrechtsen mener, at en af de helt store skavanker ved Unionen er, at Unionen ikke pålægger de enkelte lande, hvordan deres demokrati skal opbygges. Det vil sige, at hr. Keld Albrechtsen på dette punkt ønsker sig noget mere Union og noget mindre selvbestemmelsesret. Hr. Keld Albrechtsen er af den opfattelse, at det burde være et suverænt EU-anliggende ikke kun i forhold til EU, men også til lande, der ønsker samarbejdsaftaler, associeringsaftaler, eller til nye lande, som ønsker optagelse. Der skal man stille som betingelse, at EU kan fastsætte reglerne for, hvordan de træffer deres beslutninger.

Jeg er dybt taknemlig for, at det ikke forholder sig sådan. Jeg er tilhænger af, at det enkelte land bevarer sin suveræne ret til selv at fastlægge sine egne demokratiske principper. Jeg respekterer måden, andre træffer beslutninger på, på samme måde som jeg forventer, at andre respekterer den måde, den danske befolkning træffer beslutninger på i overensstemmelse med vores grundlov og med de valg, som befolkningen træffer, hver gang de vælger medlemmer til Folketinget, ved folkeafstemning eller på anden vis.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Nu er hr. Ole Stavad jo en betydelig oratorisk begavelse, og det kan ingen tage fra ham; men her tror jeg, han gør sig skyldig i manipulation med debatten.

Det, som vi har diskuteret, var, hvorvidt Enhedslisten af moralske og andre grunde skulle være tvunget til at stemme for optagelsen af nye lande. Det var Enhedslisten, der skulle pålægges at stemme på en bestemt måde. Debatten drejede sig om, hvorvidt det ville være forsvarligt og rigtigt af Enhedslisten at indtage det synspunkt, at det vil vi ikke stemme for.

Jeg kunne ikke drømme om at støtte en ideologi, der gik ud på, at vi skulle tvinge andre lande til at ændre deres forfatning på nogen som helst måde; det ved hr. Ole Stavad også udmærket godt. Jeg har sagt, at jeg mener, vi burde forlade en Union, som ikke er demokratisk, og at det er vores ret her i Danmark at forlade en Union, som ikke er demokratisk.

Jeg vil gerne gentage, at jeg ikke vil være med til at påtvinge nogen lande noget som helst i deres forfatninger, men jeg vil heller ikke acceptere, at Enhedslisten skulle være tvunget til en bestemt stemmeafgivning i et spørgsmål som det her, og det var det, debatten handlede om.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg må desværre til start erklære mig helt, helt uenig med hr. Ole Stavad og fru Elisabeth Arnold på et bestemt punkt.

De har begge udtrykt deres forundring over hr. Keld Albrechtsens måde at argumentere på. Jeg er for længst holdt op med at undre mig over hr. Keld Albrechtsens måde at argumentere på, selv om jeg må sige, at hr. Keld Albrechtsen i dag pressede mig ud til grænserne. For hvad er det, hr. Keld Albrechtsen siger? Han siger: Jeg kan kun acceptere disse landes medlemskab af EU, hvis de har truffet deres beslutning ved folkeafstemning.

Når så man peger på, at f.eks. Sverige, Finland og Østrig traf deres beslutning om medlemskab ved folkeafstemninger, og hr. Keld Albrechtsen alligevel var imod disse landes medlemskab, siger hr. Keld Albrechtsen: Ha, nej, så var jeg imod Danmarks medlemskab, selv om Danmark traf sin afgørelse ved en folkeafstemning.

Hvorfor var hr. Keld Albrechtsen så imod deres medlemskab? Fordi disse lande tog stemmerettighed fra os; når der blev flere medlemmer, blev der færre stemmer til os. Med andre ord, vi skulle have forladt Unionen med den hovedbegrundelse, at Sverige, Finland og Østrig blev medlemmer. Det anser jeg virkelig for at være at blive presset ud på kanten af selv min mangel på evne til at blive overrasket.

Jeg må så i øvrigt sige videre i diskussionen om de baltiske lande og deres egne beslutninger, at man kan altså ikke møde de baltiske politikere i disse år uden at blive slået af den lyst og den drivkraft, der er i deres ønsker om at blive medlemmer af de vestlige institutioner.

Det gennemsyrrer de baltiske landes udenrigspolitik, at de ønsker at være medlemmer af de vestlige institutioner, herunder EU. De ønsker også at være med i et vestligt forsvarssamarbejde, de ønsker at være med i Europarådet, de ønsker at være med overalt, hvor de kan finde anknytning til det europæiske samarbejde, også når det drejer sig om f.eks. Østersøsamarbejdet, hvori de nordiske lande, Polen og Tyskland indgår. Så der er ingen tvivl om, hvad de baltiske landes regeringer ønsker sig. Der er heller ingen diskussion om, at disse baltiske landes regeringer er udpeget efter demokratiske valg og handler på deres landes vegne med hel og fuld legitimitet.

Lad mig så meget kort sige, at de baltiske lande lægger meget stor vægt på, at Europaaftalerne kan træde i kraft hurtigst muligt. Man skal ikke undervurdere den politiske betydning, som disse Europaftaler har for de baltiske lande, og det har også at gøre med aftalernes indhold.

Aftalerne indeholder for det første bestemmelser om øget markedsadgang og etableringen af et frihandelsområde. Det er af afgørende betydning, at vi giver de baltiske lande adgang til vore markeder, og det gælder selvfølgelig også den anden vej, og vi ser i disse år, hvad jeg synes man nøje skal notere sig som noget positivt, en betydelig stigning i samhandelen med de baltiske lande begge veje, idet også de baltiske landes eksport til os er stærkt voksende, og heldigvis for det. Handel er aldrig en envejs- trafik; det skal være en trafik begge veje.

Disse aftaler indeholder også bestemmelser om politisk dialog på en række niveauer, som hr. Keld Albrechtsen rigtigt var inde på. Det er dialog på ministerniveau, og det er også dialog på andre niveauer. Herved værner de baltiske lande og landene i Den Europæiske Union sig til at arbejde sammen med hinanden, og det er kun af det gode.

Der er også i aftalerne omhandlet økonomisk, kulturelt og finansielt samarbejde, og der lægges op til samarbejde om en bred kreds af emner.

Endelig lægger aftalerne op til et perspektiv om medlemskab. De central- og østeuropæiske lande og også de baltiske lande har klart udtrykt

deres ønske om medlemskab. Et af de baltiske lande har allerede meddelt, at det nu vil sende en medlemsansøgning; de andre to har meddelt, at de snart følger efter. Begyndelsen til denne proces blev taget på det europæiske topmøde i København i juni 1993, og det er siden fulgt op bl.a. med vedtagelsen af førmedlemskabsstrategien på topmødet i Essen i december 1994.

I den forbindelse synes jeg, man skal notere, at også på det seneste europæiske topmøde i Cannes blev der vedtaget en procedure, hvorefter de associerede lande, altså alle de lande, der har Europaftaler, vil blive nøje informerede og få mulighed for at ytre sig under drøftelserne på regeringskonferencen. Derfor er det rigtigt at sige, at disse Europaftaler, som vi i dag behandler, og som vi forhåbentlig i meget stor enighed vil kunne ratificere, ikke er slutstenen, men er et første led i processen mod optagelse af de baltiske lande i Den Europæiske Union, og det er et perspektiv, som jeg mener vi i Danmark bør glæde os over og varmt støtte.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg havde egentlig håbet, at ministeren ville gå lidt ind på de problemer med mindretalsrettigheder og undertegnelse af flygtningekonventionen, som foreligger.

Jeg lagde mærke til, at fru Annette Just var meget stærkt fremme med nogle betragtninger om, at hvis man som russer i Letland eller Estland ikke ville acceptere assimileringen med de landes nationale kultur – man ville f.eks. fastholde sit eget mindretals sprog – måtte man enten leve uden statsborgerskab i sit eget land eller også rejse til et andet land, og jeg går altså ud fra, at fru Annette Just mente Rusland. Jeg tror, det er nogle synspunkter, man vil lytte til med meget stor interesse hos f.eks. det tyske mindretal i Danmark eller det danske mindretal i Tyskland. Jeg synes, det var farlige betragtninger, men det er ikke desto mindre de betragtninger, som fremføres i hvert fald af nogle politikere i Letland.

Jeg kan henvise til en artikel 1. oktober i år i Politiken, hvor udenrigsministeren fra Letland siger, at man ikke kan acceptere en nulløsning, som det altså kaldes, hvis man gav statsborgerskab til alle dem, som bor i Letland, og som boede der ved Sovjetunionens opløsning, men det vil blive en meget langvarig proces. Det vil i hvert fald tage 10 år, og det er noget med en modning, siger han. Den modning går altså ud på en assimilering.

Det er altså simpelt hen en tikkende bombe, som ligger, og som kan føre til forfærdelige ting. Det kan føre til nationale modsætninger, hvis konsekvenser vi jo faktisk har oplevet i det tidligere Jugoslavien med frygtelige virkninger, og det kan føre til et sammenstød med Rusland. Jeg synes, det burde give stof til eftertanke, som burde føre til, at man grundigt undersøgte det her, inden man gav sig til at skrive under på sådan noget.

(Kort bemærkning).

Annette Just (FP):

Det er forfærdelig trist, at hr. Keld Albrechtsen ikke hører ordentligt efter. Det, jeg talte om, var, at vi ikke på nogen mulig måde vil kunne påtvinge hverken Estland, Letland eller Litauen at gå ind på dobbelt statsborgerskab i betragtning af, at jeg ikke mener, der er et eneste EU-land, der går ind for det.

Det, hr. Keld Albrechtsen talte for, var rent faktisk, at man skulle have lov til at blive ved med at være russer, altså beholde sit russiske statsborgerskab, samtidig med at man skulle kunne have et lettisk statsborgerskab. Det mener jeg er forkert. Man må være enten eller, og hvor meget skal man kunne af sproget? Der er så mange, som er født og opvokset i Danmark som danskere, som heller ikke taler sproget ordentligt, klart og tydeligt.

Udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen):

Jeg beklager, at jeg forsømte i første omgang at give svar på de spørgsmål, hr. Keld Albrechtsen var inde på vedrørende menneskerettighederne. Jeg vil gøre det godt igen, og jeg vil henvise hr. Keld Albrechtsen især til artikel 2 i aftaleudkastet, hvor der tales om de almindelige principper, og hvorfra jeg gerne vil citere:

»Respekten for de demokratiske principper og overholdelse af menneskerettighederne som fastlagt i slutakten fra Helsingfors og i Parischarteret for et nyt Europa og de markedsøkonomiske principper ligger til grund for parternes indenrigs- og udenrigspolitik og udgør væsentlige elementer i denne aftale.«

Aftalerne bygger altså på respekten for demokratiske principper, overholdelse af menneskerettigheder, og EU lægger i disse år helt afgørende vægt på, at der i de associeringsaftaler, vi indgår med andre lande, er indeholdt klausuler af denne type, som klart fastlægger, at aftalen bygger på respekten for demokratiske principper og overholdelse af menneskerettighederne.

Jeg vil i øvrigt gøre opmærksom på, at netop spørgsmålet om det russiske mindretal naturligt nok har givet anledning til meget store vanskeligheder især i Estland og Letland, hvor der findes store mindretal af russere. Der er gennemført en ny statsborgerskabslovgivning i disse lande, og den er kommet til verden under store vanskeligheder og også ved, at Europarådet og Europarådets menneskerettighedsekspertes har deltaget i arbejdet og har rådgivet de baltiske lande om statsborgerskabslovgivningen.

Det er baggrunden for, at der derefter har været tale om, at alle de baltiske lande blev medlemmer af Europarådet, senest Letland. Det skete efter en nøje gennemgang af lovgivningen i Europarådet med henblik på at sikre, at statsborgerskabslovgivningen nu også var i overensstemmelse med europæiske standarder.

Det skal jo ikke rokke ved, at det rent praktisk fortsat er et spørgsmål, der volder vanskeligheder. Det er der ikke noget mærkværdigt ved, når man tænker på, hvor store befolkningselementer der er tale om både i Estland og især i Letland.

Hvad angår flygtningekonventionen, synes jeg, vi i udvalget skal diskutere dette emne. Vi er selvfølgelig klar til at besvare alle spørgsmål vedrørende flygtningekonventionen og andre sager.

(Kort bemærkning).

Keld Albrechtsen (EL):

Jeg vil gerne sige tak for svaret. Jeg synes naturligvis, at det er væsentligt, hvis man kan opnå resultater gennem Europarådet.

Jeg kan i øvrigt sige, at netop organer som Europarådet og OSCE efter Enhedslistens opfattelse er de organer, hvori det europæiske samarbejde om henholdsvis menneskerettigheder og sikkerhedspolitiske ting burde ligge – frem for i Unionen og i NATO. Og derfor er det positivt at høre det, som ministeren nu siger.

Ikke desto mindre siger ministeren jo altså også, at der står en del praktiske problemer tilbage. Det kunne f.eks. være de meldinger, som forbeholdte udenrigsminister er citeret for i Politikens artikel, som jeg henviste til for lidt siden. Det må vi så undersøge i udvalget.

Jeg siger også tak for tilkendegivelsen af, at vi skal have kigget på spørgsmålet om flygtningekonventionerne. Jeg synes, det er et stort problem, at der er flere af landene, der ikke har underskrevet FN's flygtningekonvention.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagenes overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Ivar Hansen):

Jeg foreslår, at forslagene til folketingsbeslutning henvises til Europaudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

7) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 4:

Forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Den Russiske Føderation på den anden side af den 24. juni 1994.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 5/10 95).

Sammen med denne sag foretoges de under punkterne 8, 9 og 10 på dagsordenen opførte sager, nemlig:

8) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 5:

Forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Ukraine på den anden side af den 14. juni 1994.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 5/10 95).

9) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 6:

Forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Belarus (Hviderusland) på den anden side af den 6. marts 1995.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 5/10 95).

10) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 7:

Forslag til folketingsbeslutning om ratifikation af partnerskabs- og samarbejdsaftalen mellem De Europæiske Fællesskaber og deres medlemsstater på den ene side og Republikken Moldova på den anden side af den 28. november 1994.

Af udenrigsministeren (Niels Helveg Petersen). (Fremsat 5/10 95).

Forslagene sattes til forhandling.

Forhandling

Ole Stavad (S):

Jeg skal først og fremmest henvise til de bemærkninger, jeg fremkom med under det foregående punkt, og må jeg så føje til inspireret af debatten under det foregående punkt, hvor hr. Keld Albrechtsen gav udtryk for, at Europa-aftalerne med de tre baltiske lande også var et signal om deling af Europa, fordi aftalerne blev indgået med henblik på senere optagelse i De Europæiske Fællesskaber, at jeg synes, at de fire forslag, vi her har til behandling, er et klart, utvetydigt signal om, at man inden for De Europæiske Fællesskaber ønsker et tæt, intensivt samarbejde også med de tidligere sovjetiske republikker, og at det er de pågældende landes eget ønske, at det er partnerskabs- og samarbejdsaftaler, og at målsætningen her er frihandelsaftaler på længere sigt og ikke optagelse.

Det respekterer man selvfølgelig fra en demokratisk sammenslutning, som EU er, men det forhindrer ikke EU i at gå ind i et tæt samarbejde også med disse lande, så vi netop undgår en ny skillelinje ned gennem Europa imellem de lande, som ønsker medlemskab, og de lande, som ønsker et løsere samarbejde på en række områder.